

Torah from Around the World

קמח אין תורה אין ואם תורה אין קמח אין אם
*Zonder levensonderhoud is er geen Tora
en zonder Tora is er geen levensonderhoud.*
(R. Eleazar ben Azarja, Pirké Avot 3:21)

Sjabbat 10 maart 2012 / 16 adar 5772
Sidra Ki tisa, Sjemot [Exodus] 30:11-34:35, Tanach blz. 172-182
Haftara: I Melachiem [Koningen] 18:20-39, Tanach blz. 717-720

Commentaar door rabbijn Dr. [Shaul \(Paul\) R. Feinberg](#)
Associate Dean Emeritus, [Hebrew Union College, Jerusalem](#)

Vertaling: Paula Reisner
[Het Engelse origineel](#)

De sidra van deze week opent met een administratief bevel: een oproep tot volkstelling van mannen van militaire leeftijd. Om een aantal redenen moest de volkstelling uitgevoerd worden door het tellen van een halve sjekel-contributie aan het Heiligdom (later werd dit aan de Tempel). Zoals het staat geschreven (30:11): *elke persoon hoorde voor hun leven een losprijs voor zichzelf te betalen*. . . (losprijs of beter zoengeld, *kofer* is gerelateerd aan *Kipoer*, verzoening). Met andere woorden, deze contributie was het concrete bewijs voor de registratie van het totale aantal personen die beschikbaar waren voor de militaire dienst, klaar voor de strijd. In feite was het overdragen van deze betaling bedoeld om de soldaat duidelijk te maken en het in te prenten, dat hoe verheven de doelstellingen ook waren om ten strijde te trekken, oorlog op zijn best toch *een noodzakelijk kwaad* is. Vanuit het perspectief van de Hemel is de soldaat iemand die potentieel een ander leven neemt; zelfs al is het van een tegenstander (Benno Jacob, in *The Pentateuch and Haftoras*; blz. 352; redacteur J. Hertz).

Zo'n objectieve telling was ten dele een indicatie van de kwantitatieve meting van het welzijn van de bevolking. Naar mijn mening, echter, gaf de manier waarop de volkstelling werd uitgevoerd, de hoop weer om een kwalitatieve en subjectieve inschatting te krijgen.

Afgezien van deze halve sjekel-contributie als persoonlijk zoenoffer van de soldaat die ten strijde trok, werd er ook nog een tweede contributie van een willekeurig bedrag vereist. Deze werd ingezet om aan gemeenschappelijke verantwoordelijkheden te voldoen, zoals het onderhouden van gemeenschappelijke instellingen. Deze contributie diende afgedragen te worden in de mand adar (of II adar in een schrikkeljaar), zes weken vóór de voorbereidingen van Pesachoffers. (Nachmanides Sjem. 30:12; Misjna Shekaliem 1:1; S.R. Hirsch – zie

Gunther Plaut: *The Torah, A Modern Commentary*, blz. 584, 1527).

In onze maatschappij zijn zulke bureaucratische procedures, zoals volkstelling en belasting innen per definitie onpersoonlijke maatregelen, voor zowel de uitvoerende ambtenaar als degene, die geteld of belast wordt.

In de Tora wordt aan deze maatregel *nog een andere* dimensie toegevoegd, tenminste als we ons verdiepen in wat ik graag noem “een geïnspireerde lezing tussen de regels door.” *Ki tisa et-rosh benee-Jisraeël lifkoedechem...* letterlijk vertaald: ‘als je de hoofden van de individuele Israëlieten opheft...’ [Sjemot 30:11]. Als we een deel van de klassieke code van interpretatie, PaRDeS hierop toepassen, leren we het volgende: de *Pesjat* – de eenvoudige of oppervlakkige betekenis – beschrijft au fond ‘het tellen van hoofden’; maar door de *Remez* – een metaforische hint naar een grotere waarheid – leiden we nieuw inzicht af. Als we naar de commentaar-vertaling kijken die wij net hebben gezien, zien we dat het bij het tellen ook gaat om een manier om aan te tonen dat de kwantitatieve aard van de maatregel – “de volkstelling” – onafscheidelijk verbonden is met de persoonlijke kwaliteiten van het volk: het is noodzakelijk (optimaal) aandacht te besteden aan elk individu dat geteld wordt. De mens is méér dan een nummer, een markering in een grafiek, een statistiek.

De toneelschrijver Arthur Miller heeft uitstekend uitdrukking gegeven aan de rauwe werkelijkheid van het dagelijkse handeldrijven, waarin het geestdodende werk en de stress – opstellen maken van winst en verlies – de mens verwoest in de bloei van zijn leven. Zijn toneelstuk ‘Death of a Salesman’ legt de nadruk op dilemma’s die we het hoofd moeten bieden als we ernaar streven onze eigen menselijkheid en die van anderen, ver weg of dichtbij, hoog te houden.

Natuurlijk verlangen we ernaar verder te komen in ons beroep en streven we ernaar hogere prestatieniveaus te bereiken door de een of andere maatschappelijke ladder te beklimmen. Maar als een van onze naasten of een familielid of collega voor ons tot slechts een middel wordt om ons doel te bereiken of een hulpmiddel om mee te manipuleren, verliezen we een deel van onze menselijkheid. Als we echter waakzaam blijven, kunnen we het gezicht van de ander voor ons geestesoog houden, *terwijl we pogen het hoofd van de ander op te heffen*, dat gebogen gaat onder het gewicht van zijn tegenstanders.

Bovendien handelen we nooit alleen, maar steeds in deelgenootschap. Hoewel dit niet onze belangrijkste motivatie zou moeten zijn, groeit ons eigen aanzien als we ernaar streven om de Eeuwige te dienen en diens voorbeeld te volgen “door de gevallenen weer overeind te helpen.” Net zoals één kaars een andere aansteekt, zonder dat maar een deel van de oorspronkelijke vlam verloren gaat, zo wint men ook aan kracht als men de hand uitsteekt, een schouder aanbiedt, ons geluk deelt met diegenen die weinig hebben. Iemand die opheft, wordt zelf opgeheven!

Deze wijsheid wordt op dramatische wijze steeds weer herhaald wanneer we in sjoel het voorlezen van elk boek van de Tora voltooiën. De *sjeliach tsiboer* houdt even stil voor het lezen van de laatste *pasoek* (vers), terwijl de gemeente staat. Meteen nadat die *pasoek* is gelezen, roept de chazzan: *Chazak, chazak wenitchazeek*, en de gemeenschap herhaalt dit, terwijl zij zich naar rechts en naar links draaien – “wees sterk, wees sterk, en laten we elkaar versterken.”

Martin Buber probeerde ons dergelijke waarden in te prenten door aan te geven dat mensen

elkaar moeten “ontmoeten” van aangezicht tot aangezicht, zonder enige manipulatieve machtspelletjes. Buber drong er op aan dat “het hele leven een ‘elkaar ontmoeten is’” dat plaatsvindt als een “I-Thou”, “Ik-Gij”, die een verbintenis aangaan. Het tegengestelde hiervan is een “Ik-Het” relatie, waarin het dominante motief exploiterende manipulatie is, allesbehalve het “*opheffen van het hoofd van de ander.*” We proberen te leren, met ogen wijd open en uitgestrekte armen.

Leer ons dan onze dagen tellen, zodat wij een hart vol wijsheid verwerven (Tehiliem [psalm] 90:12), zie LJG-sidoer blz. 665). Misschien wordt bedoeld door *rekenschap* af te leggen, *door ze te doen meetellen...* Het aantal dagen dat we krijgen wordt een geschenk als we leren de kwaliteit van elke dag te eerbiedigen en anderen daar ook toe in staat te stellen. Leer ons de menselijkheid van ieder die ons pad kruisen te waarderen en te zoeken naar manieren om hun hoofden op te heffen, en hen in de ogen, het ‘raam van de ziel’ te kijken.